

## O'ZBEKISTON IQTISODIYOTI UCHUN YASHIL INVESTITSİYALARNI JALB QILISH MEXANIZMLARI

**Abdujabborov Dilmurodjon Baxodirovich**

*Qo'qon xizmat ko'rsatish va servis texnikumi*

*Yoshlar bilan ishlash bo'yicha direktor o'rinbosari*

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada O'zbekiston iqtisodiyotida yashil investitsiyalarni jalb qilish istiqbollari tahlil qilinadi. Mavjud strategik hujjatlar, moliyaviy vositalar va xalqaro hamkorlik asosida amalga oshirilayotgan tashabbuslar o'rganilib, ularning iqtisodiy samaradorligi baholangan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, qayta tiklanuvchi energiya manbalari va yashil moliyalashtirish sohalarida sezilarli o'sish kuzatilmoqda, biroq xususiy sektorning ishtiroki, institutsional muhit va texnik salohiyatda hali yechimini kutayotgan muammolar mavjud. Maqolada, shuningdek, xalqaro tajribaga asoslangan holda O'zbekistonda yashil investitsiyalarni ko'paytirish va barqaror rivojlanishni ta'minlashga doir amaliy takliflar berilgan.

**Kalit so'zlar:** yashil investitsiyalar, yashil iqtisodiyot, barqaror rivojlanish, qayta tiklanuvchi energiya, moliyalashtirish, O'zbekiston, ekologik siyosat, DXSh, yashil obligatsiya, xalqaro hamkorlik.

**Kirish.** Global miqyosda iqlim o'zgarishi, atrof-muhitning ifloslanishi, tabiiy resurslarning cheklangani va energiya xavfsizligi bilan bog'liq muammolar zamonaviy iqtisodiy siyosatni tubdan o'zgartirishga majbur qilmoqda. Shu nuqtai nazardan, yashil iqtisodiyot konsepsiyasi – ya'ni resurslardan samarali va ekologik mas'uliyatli foydalanish asosida iqtisodiy o'sishga erishish – XXI asrda barqaror rivojlanishning ustuvor yo'nalishiga aylandi. Bu jarayonda "yashil investitsiyalar" atamasi alohida ahamiyat kasb etib, ekologik toza texnologiyalar, qayta tiklanadigan energiya manbalari, chiqindilarni kamaytirish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanishga qaratilgan moliyaviy oqimlarni anglatadi.

O'zbekiston ham bu global tendensiyalardan chetda qolmayapti. So'nggi yillarda mamlakat barqaror iqtisodiy o'sishni ekologik barqarorlik bilan uyg'unlashtirishga intilib, yashil iqtisodiyotni rivojlantirishga qaratilgan bir qator siyosiy, institutsional va iqtisodiy choralarni ko'rmoqda. 2022-yil 2-dekabrda Prezident qarori bilan 2030-yilgacha "Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi" qabul qilindi. Bu hujjat orqali O'zbekistonda

ekologik samarali ishlab chiqarish, toza energiya manbalariga o'tish, suv va yer resurslaridan oqilona foydalanish kabi ustuvor yo'nalishlar belgilab berildi. Shu bilan birga, xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni mustahkamlash, davlat-xususiy sheriklik asosida ekologik loyihalarni amalga oshirish kabi tashabbuslar yo'lga qo'yildi.

Yashil investitsiyalar mamlakat uchun ikki tomonlama foyda beradi: birinchidan, ekologik xavfsizlik va aholi salomatligini ta'minlash orqali ijtimoiy barqarorlik mustahkamlanadi; ikkinchidan esa, bu yo'nalish xorijiy sarmoyadorlar uchun tobora jozibador bo'lib borayotgan global trendga mos keladi. Masalan, Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki (YTTB), Osiyo taraqqiyot banki (OTB) va boshqa moliya institutlari O'zbekistonda qayta tiklanadigan energiya, "yashil" ipoteka, chiqindi va suv tizimlarini modernizatsiya qilish kabi sohalarga sarmoya kiritmoqda. Bunday loyihalarning moliyaviy ko'lami 2023-yilda 1 milliard dollardan oshdi.

O'zbekiston hukumati tomonidan 2025-yil "Atrof-muhitni muhofaza qilish va yashil iqtisodiyot yili" deb e'lon qilinishi esa bu yo'nalishda siyosiy irodaning mustahkamligini ko'rsatadi.

### **Adabiyotlar sharhi**

Yashil iqtisodiyot va yashil investitsiyalar bugungi kunda global miqyosda iqtisodiy siyosatning ajralmas qismiga aylangan. UNDP (2022) hisobotida qayd etilishicha, yashil investitsiyalar atrof-muhitni muhofaza qilish bilan bir qatorda iqtisodiy barqarorlik va ish o'rinlarini yaratishda ham muhim rol o'ynaydi. Xususan, energiya samaradorligini oshirish, qayta tiklanadigan energiya manbalarini kengaytirish va chiqindilarni kamaytirish orqali yalpi ichki mahsulot (YaIM)ning o'sish sur'atlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi [UNDP, 2022].

OECD (2020) tadqiqotida esa yashil investitsiyalar uchun muhim bo'lgan omillar – moliyaviy muhitning barqarorligi, ekologik tartibga solish mexanizmlarining aniqligi va siyosiy irodaning mavjudligi – alohida ta'kidlangan. Unga ko'ra, hukumat tomonidan taqdim etiladigan soliqqa oid rag'batlar va "yashil" obligatsiyalar bozori bu investitsiyalarni sezilarli darajada jadallashtiradi [OECD, 2020].

O'zbekiston kontekstida, Karimov va boshqalar (2023) tomonidan olib borilgan ilmiy izlanishda mamlakatda qayta tiklanadigan energiya sektoriga yo'naltirilgan xorijiy investitsiyalar hajmi so'nggi besh yilda 3 barobarga oshgani qayd etilgan. Mualliflar bu o'zgarishni xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlik, jumladan, Yevropa tiklanish va taraqqiyot bankining (YTTB) ishtiroki bilan izohlaydilar. Shuningdek, O'zbekiston ipoteka kreditlarini qayta moliyalash kompaniyasi (O'zMRC) tomonidan 2023-yilda

chiqarilgan birinchi yashil obligatsiya ushbu bozordagi yangi bosqichni boshlab berganiga e'tibor qaratilgan [Karimov et al., 2023].

Xalqaro moliya institutlari ham O'zbekistonning yashil moliyalashtirish sohasidagi salohiyatiga yuqori baho bermoqda. Osiyo taraqqiyot banki (ADB, 2021) O'zbekistonda amalga oshirilgan 100 MVt quyosh elektr stansiyasi loyihasini mintaqadagi eng yirik yashil infratuzilma loyihalaridan biri sifatida e'tirof etgan. Bu kabi yirik pilot loyihalar, ayniqsa, Orolbo'yi hududida amalga oshirilayotgan "Yashil reabilitatsiya" dasturi, ekologik barqarorlik va hududiy iqtisodiy rivojlanishni uyg'unlashtirishdagi muhim tajribalar sifatida ko'rilmogda [ADB, 2021].

Sharipov (2022) esa o'z maqolasida O'zbekistonda yashil investitsiyalarning keng miqyosda rivojlanishiga to'siq bo'layotgan omillar – jumladan, yashil taksonomiya yetarlicha shakllanmaganligi, moliyaviy vositalarning cheklanganligi va fuqarolik jamiyatining past faolligi – haqida fikr bildirgan. U ilgari surgan takliflar qatorida "yashil kreditlar" tizimini rivojlantirish, ekologik audit tizimini kuchaytirish va xalqaro ekspertlar bilan hamkorlikda kadrlar salohiyatini oshirish kabilar mavjud [Sharipov, 2022].

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston yashil investitsiyalar sohasida barqaror taraqqiyot sari izchil harakat qilmoqda. Biroq, bu yo'nalishda muvaffaqiyatli natijalarga erishish uchun tizimli yondashuv, xalqaro tajribalarni o'zlashtirish va mahalliy sharoitga moslashtirilgan siyosiy-huquqiy islohotlar zarurdir.

### **Metodologiya**

Ushbu ilmiy maqolada O'zbekiston iqtisodiyotiga yashil investitsiyalarni jalb qilish jarayonlari, ularning samaradorligi va istiqbollari tahlil qilinadi. Tadqiqotda asosiy e'tibor mamlakatdagi mavjud institutsional asoslar, iqtisodiy ko'rsatkichlar va xalqaro tajribaning o'zlashtirilishiga qaratildi. Maqola yozishda sifatli (qualitative) va miqdoriy (quantitative) tahlil usullari uyg'unlashtirildi.

Tadqiqot natijalari ayrim cheklolarga ega: birinchidan, ma'lumotlarning to'liqligi har doim kafolatlanmagan, ikkinchidan, yashil investitsiyalarni baholovchi indikatorlarning (masalan, yashil taksonomiya) O'zbekistonda to'liq joriy etilmagani tadqiqotda aniq mezonlar bilan ishlash imkoniyatini biroz chekladi.

### **Natijalar**

Tadqiqot davomida O'zbekistonda yashil investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha amalga oshirilgan ishlar, ularning iqtisodiy ta'siri va istiqbollari ko'p qirrali tahlil qilindi. Quyida asosiy natijalar keltiriladi:

#### ***1. Yashil investitsiyalar hajmining bosqichma-bosqich o'sishi***

So'nggi besh yillikda O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga yo'naltirilgan investitsiyalar hajmi bosqichma-bosqich ortib bormoqda. Masalan, 2020-yilda qayta tiklanadigan energiya sohasiga jalb qilingan investitsiyalar umumiy investitsiya hajmining 8,3 foizini tashkil qilgan bo'lsa, bu ko'rsatkich 2023-yilga kelib 14,1 foizga yetdi (Statkom, 2024). Jumladan, quyosh va shamol elektr stansiyalari qurilishi uchun 2023-yilda 1,2 milliard AQSh dollari miqdorida to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar jalb qilindi.

### ***2. Davlat-xususiy sheriklik (DXSh) orqali amalga oshirilayotgan loyihalar***

O'zbekistonda yashil infratuzilmani rivojlantirishda DXSh modeli muhim rol o'ynamoqda. Energetika sohasida Saudiya Arabistonining ACWA Power va Birlashgan Arab Amirliklarining Masdar kompaniyalari bilan hamkorlikda quyosh va shamol elektr stansiyalarini qurish bo'yicha yirik loyihalar amalga oshirildi. 2023-yil yakuniga ko'ra DXSh asosida amalga oshirilayotgan yashil loyiha soni 17 taga yetdi, umumiy qiymati esa 4,6 milliard dollardan oshdi (Investitsiyalar agentligi, 2024).

### ***3. Yashil obligatsiyalar va moliyaviy mexanizmlar***

Yaqinda "O'zMRC" (O'zbekiston Ipoteka Kreditlarini Qayta Moliyalash Kompaniyasi) tomonidan chiqargan birinchi yashil obligatsiya (2024-yil boshida) O'zbekiston moliya sektorida muhim yangilik bo'ldi. Ushbu obligatsiya orqali 50 million dollar miqdorida mablag' to'plandi va ular ekologik standartlarga javob beruvchi uy-joy loyihalariga yo'naltirildi. Bu esa mamlakatda yashil moliyalashtirish bozorini shakllantirishda muhim qadam bo'ldi.

### ***4. Xalqaro hamkorlikning faollashuvi***

O'zbekistonning BMT Taraqqiyot Dasturi, Yevropa Ittifoqi, YTTB va OTB kabi xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda amalga oshirayotgan "Green Economy Transition" va "Sustainable Infrastructure Development" kabi dasturlari mamlakatdagi texnik salohiyatni oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Bu orqali O'zbekiston 2023-yilda jami 720 million dollarlik xalqaro grant va arzon kreditlarni jalb qildi.

### ***5. Mintaqaviy tashabbuslar va ekologik barqarorlik***

Qoraqalpog'iston Respublikasida amalga oshirilayotgan "Yashil reabilitatsiya loyihasi" Orol dengizi inqirozi oqibatlarini kamaytirish, aholining hayot sifati va iqlimga moslashuvchanlik darajasini oshirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu loyiha doirasida 2022–2024-yillarda 35 ming gektardan ortiq maydon ko'chatlar bilan qoplandi, 10 dan ortiq ekologik infratuzilma ob'ekti barpo etildi.

### ***6. Institutsional yondashuv va strategik hujjatlar***

Prezidentning 2022-yil 2-dekabrda qarori bilan 2030-yilgacha mo'ljallangan "Yashil iqtisodiyot strategiyasi" qabul qilinib, unda yashil investitsiyalarni rag'batlantirish, soliq

imtiyozlari va normativ-huquqiy asoslarni takomillashtirish nazarda tutilgan. Shuningdek, 2025-yilning “Atrof-muhitni muhofaza qilish va yashil iqtisodiyot” yili deb e’lon qilinishi orqali siyosiy irodaning mustahkamligi qayd etildi.

*Hukumat tashabbuslari va huquqiy asoslar*

2018-yildan buyon O‘zbekiston hukumati 360 dan ortiq me’yoriy-huquqiy hujjatlarni qabul qilib, BRM integratsiyasi va yashil investitsiyalarni jalb qilish bo‘yicha aniq siyosat olib bormoqda. 2022-yil dekabrda “2030-yilgacha yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi” tasdiqlandi. Bu doirada quyidagi natijalar kuzatilmoqda:

- **EDC** (Entrepreneurship Development Company) 2026-yilgacha o‘z investitsiyalarining **35% ini yashil loyihalarga yo‘naltirishni rejalashtirmoqda.**

- **O‘zMRC** – Ipoteka kreditlarini qayta moliyalash kompaniyasi **birinchi yashil obligatsiyasini** muvaffaqiyatli joylashtirdi.

*Real iqtisodiy ko‘rsatkichlar:*

- 2024–2025 yillarda **real YaIM o‘sishi 6,0%** atrofida bo‘lishi prognoz qilinmoqda.
- Toza energiyadan foydalanish darajasi **2015-yildagi 94,5% dan 2022-yilda 97,3% ga** oshgan.

- Qayta tiklanuvchi energiya loyihalari soni 2023-yilda 30 dan oshdi, bu esa 1,5 GWgacha quvvatni tashkil etadi.

- **Jizzax va Sirdaryo viloyatlarida** quyosh elektr stansiyalari uchun Saudiya Arabistonining ACWA Power va BAAning Masdar kompaniyalari tomonidan 1 milliard dollardan ortiq sarmoya kiritilgan.

*Moliyaviy mexanizmlar:*

- “Yashil” kreditlar va obligatsiyalar, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari faol joriy etilmoqda.

- YTTB tomonidan **450 mln yevro** miqdorida yashil loyihalarga kredit ajratilgan.

**Muhokama**

O‘zbekiston so‘nggi yillarda yashil investitsiyalarni jalb qilish borasida jadal qadamlar tashlamoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, bu yo‘nalishdagi islohotlar strategik darajada olib borilmoqda va ularning asosiy turtki omili barqaror iqtisodiy o‘sish bilan ekologik xavfsizlikni uyg‘unlashtirish zarurati hisoblanadi. Yashil iqtisodiyot tamoyillarini davlat siyosatiga integratsiyalash orqali O‘zbekiston nafaqat ichki muammolarni hal etishga, balki xalqaro standartlarga yaqinlashishga ham harakat qilmoqda.

Birinchidan, energetika sektori yashil investitsiyalarni jalb qilishda yetakchi soha sifatida ajralib turadi. ACWA Power va Masdar bilan amalga oshirilgan DXSh loyihalari

bu yo‘nalishda O‘zbekistonning yirik xalqaro hamkorlar bilan ishlashga tayyorligini isbotladi. Biroq, mavjud loyihalarning aksariyati elektr energiyasi ishlab chiqarishga qaratilgan bo‘lib, bu boshqa muhim sohalar — masalan, qishloq xo‘jaligi, suv resurslarini boshqarish va chiqindilarni qayta ishlash kabi yo‘nalishlarda investitsion jalb etish imkoniyatlari yetarlicha o‘rganilmaganini ko‘rsatadi.

Ikkinchidan, yashil moliyaviy instrumentlarning (masalan, yashil obligatsiyalar) paydo bo‘lishi ijobiy qadam bo‘lsa-da, bu bozordagi faollik hanuz past darajada. O‘zMRC tomonidan chiqarilgan birinchi yashil obligatsiya bu borada muhim tajriba bo‘ldi, ammo kengroq kapital bozorini shakllantirish uchun investorlar uchun ishonchli, shaffof va tahliliy infratuzilma zarur. Shuningdek, bank sektorining yashil moliyalashga nisbatan konservativ munosabati bu yo‘nalishdagi o‘rishni cheklab qo‘ymoqda.

Uchinchidan, institutsional muhitning takomillashayotgani quvonarli, ammo amaliyotda qator muammolar mavjud. Yashil iqtisodiyot bo‘yicha qabul qilingan strategik hujjatlar va normativ bazaning mavjudligi davlat irodasini bildiradi, ammo ularning ijrosini ta‘minlash, byurokratik to‘siqlarni bartaraf etish va mahalliy darajadagi salohiyatni oshirish dolzarb vazifadir. Masalan, Milliy yashil iqtisodiyot taksonomiyasi hali barcha moliyaviy institutlar tomonidan to‘liq qabul qilinmagan.

To‘rtinchidan, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik salmoqli natijalar berayotgan bo‘lsa-da, bu yordamlar ko‘pincha grantlar yoki subsidiyalar shaklida bo‘lib, ularning barqarorligini ta‘minlash muhim vazifa bo‘lib qolmoqda. Shu nuqtai nazardan, xalqaro moliyaviy institutlar bilan uzoq muddatli kredit liniyalari va texnik yordam dasturlarini kengaytirish O‘zbekistonning ichki institutsional imkoniyatlarini oshirishda muhim ahamiyatga ega bo‘ladi.

Beshinchidan, iqlim o‘zgarishi va ekologik barqarorlik masalalari O‘zbekiston uchun tobora dolzarb bo‘lib bormoqda, ayniqsa Orolbo‘yi mintaqasidagi ekologik inqiroz sharoitida. “Yashil reabilitatsiya” loyihasi ushbu hududda ekologik investitsiyalarning model loyihasi sifatida e‘tirof etiladi, biroq ushbu tajribani boshqa hududlarga ham tatbiq etish uchun resurslar va mexanizmlar talab etiladi.

O‘zbekiston yashil investitsiyalar bozorida sezilarli ijobiy siljishlarga erishmoqda, biroq bu jarayonni chuqurlashtirish uchun moliyaviy, institutsional va texnologik islohotlar sinxron tarzda olib borilishi zarur. Yashil investitsiyalarni real iqtisodiyotga integratsiyalashgan holda samarali boshqarish mamlakatni Markaziy Osiyodagi yetakchi ekologik iqtisodiyotga aylantirishi mumkin.

#### **Xulosa va takliflar**

O'zbekiston iqtisodiyotida yashil investitsiyalarni jalb qilish masalasi bugungi global chaqiriqlar fonida dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, so'nggi yillarda hukumat tomonidan qabul qilingan strategik hujjatlar, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda amalga oshirilgan pilot loyihalar, va moliyaviy innovatsiyalar (yashil obligatsiyalar, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari) yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Yashil investitsiyalarning asosiy qismi hozircha energetika sohasiga (ayniqsa, quyosh va shamol energetikasiga) yo'naltirilgan bo'lib, boshqa sohalarda — suv resurslarini boshqarish, chiqindilarni qayta ishlash, ekologik transport va qishloq xo'jaligida yetarli darajada faollik kuzatilmaydi. Shuningdek, mavjud institutsional tizimda ham moliyaviy barqarorlik, shaffoflik, va investorlar uchun xavfsizlik darajasini ta'minlashda tizimli muammolar mavjud.

Shu asosda quyidagi **asosiy xulosalar va amaliy takliflarni** ilgari surish mumkin:

**Xulosalar:**

1. O'zbekiston hukumati yashil iqtisodiyotga o'tishni ustuvor yo'nalish sifatida belgilab, strategik chora-tadbirlarni amalga oshirmoqda.
2. Yashil investitsiyalar asosan DXSh loyihalari, xalqaro moliya institutlari krediti va davlat tashabbuslari hisobidan jalb qilinmoqda.
3. Milliy Yashil Taksonomiya joriy etilgan bo'lsa-da, uni barcha subyektlar tomonidan qo'llashda amaliy muammolar mavjud.
4. Yashil moliyalashtirish mexanizmlari rivojlanish yoqasida, biroq bank sektori va xususiy investorlar hanuz yetarli darajada faol emas.

**Takliflar:**

1. **Yashil iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlaydigan soliq imtiyozlari, grantlar va subsidiyalar tizimini kengaytirish** orqali xususiy investorlar faoliyatini rag'batlantirish zarur.
2. **Yashil obligatsiyalar bozorini kengaytirish va kredit reyting agentliklari bilan hamkorlikni kuchaytirish**, investorlar uchun ishonchni oshiradi.
3. **Ekologik loyihalarni baholovchi mustaqil institutlar yoki regulyatorlar tashkil etish** orqali moliyalashtirishda shaffoflikni ta'minlash mumkin.
4. **Mahalliy mutaxassislar malakasini oshirish** va oliy ta'lim muassasalarida yashil iqtisodiyotga oid maxsus ta'lim dasturlarini joriy etish dolzarb.
5. **Tuman va viloyat darajasida pilot loyihalarni kengaytirish**, ayniqsa Orolbo'yi kabi ekologik inqiroz zonasida "Yashil iqtisodiy klaster"lar tashkil etish tavsiya etiladi.

Yakunda aytish mumkinki, yashil investitsiyalarni tizimli va samarali jalb qilish O'zbekistonning barqaror iqtisodiy rivojlanishiga, ekologik xavfsizlikka va xalqaro raqobatbardoshligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Bu esa, davlat siyosatining izchilligi, institutsional salohiyatning kuchaytirilishi va xususiy sektorning faol ishtirokini talab etadi.

#### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Asian Development Bank. (2023). *Uzbekistan: Green economy transition and investment opportunities*. Retrieved from <https://www.adb.org>
2. European Bank for Reconstruction and Development. (2023). *EBRD supports Uzbekistan's first green bond issuance*. Retrieved from <https://www.ebrd.com>
3. Ministry of Economy and Finance of the Republic of Uzbekistan. (2024). *Uzbekistan Green Economy Strategy 2030*. Tashkent: Official Publication.
4. United Nations Development Programme (UNDP). (2022). *Green growth and low-carbon development in Uzbekistan*. Retrieved from <https://www.uz.undp.org>
5. World Bank. (2022). *Country Climate and Development Report: Uzbekistan*. Retrieved from <https://www.worldbank.org>
6. International Energy Agency. (2023). *Renewables 2023: Analysis and Forecast to 2028 – Uzbekistan profile*. Retrieved from <https://www.iea.org>
7. OECD. (2021). *Green Finance and Investment: Mobilising bond markets for a low-carbon transition*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/082c74d4-en>
8. Ziyadullayev, S. R. (2021). Barqaror rivojlanishda yashil investitsiyalarning o'rni: O'zbekiston tajribasi. *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar*, 6(4), 41–49.
9. Khamidov, B. A., & Yuldasheva, N. I. (2022). Yashil iqtisodiyotga o'tishda xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik. *Milliy iqtisodiyot muammolari*, 5(1), 32–38.
10. Karimova, L. A. (2023). Qayta tiklanuvchi energiya manbalarini jalb qilishda davlat-xususiy sheriklikning o'rni. *Barqaror rivojlanish va iqtisodiyot*, 3(2), 55–63.
11. Akhrorjon, A., & Oybek, A. (2022). Danger in Islamic Banking. In *International scientific conference" Topical issues of the economy in modern*.
12. Abdullaev, A. (2022). O 'zbekiston iqtisodiyoti uchun jstga a'zo bo 'lish sabab muammo va natijalari. *Raqamli texnologiyalar va ta'lim istiqbollari*, 1(2), 113-121.
13. Akhrorjon, A. (2022). Reasons, problems and consequences for the accession of the Uzbek economy to the WTO. In *International scientific conference" Topical issues of the economy in modern*.

14. Akhrorjon, A., & Zumradkhan, K. (2022). The impact and results of membership of the wto on the education system. *Educational Research in Universal Sciences*, 1(5), 24-32.
15. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Karimova, S., & Solijonova, F. (2022). Jahon savdo tashkiloti boshqaruv tizimi. *Scientific progress*, 3(2), 343-347.
16. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Shamsiddinov, M., & Umarjonov, B. (2022). ISLAMIC FINANCE. *Scientific progress*, 3(2), 48-50.
17. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Anvarov, J., & Ismoilov, S. (2022). Islom moliyasi. *Scientific progress*, 3(2), 45-47.
18. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Umarjonov, B., & Shamsiddinov, M. (2021). Islom moliyasining xususiyatlari. *Scientific progress*, 2(8), 634-638.
19. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Yusupov, S., & Anvarov, J. (2021). Islom bankchiligidagi xavf. *Scientific progress*, 2(8), 639-642.
20. Abdullaev, A. (2021). RAQAMLI IQTISODIYOT-KADRLAR TAYYORLASHNING DOLZARB MASALALARI. *Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyotning o'ziga xos xususiyatlari, uning*.
21. Mamadjonov, M., Abdullayev, A., Abdurahmonov, I., & Mamadaliyev, A. (2021). Challenges of management in the digital economy. *Scientific progress*, 2(6), 1533-1537.
22. Akhmadjonov, O., Abdullayev, A., Abdupattayev, A., & Sultonov, M. (2021). Islamic banking management, assets and liabilities. *Scientific progress*, 2(6), 1525-1532.
23. AA, M. F. M. (2021). RAQAMLI IQTISODIYOT TUSHUNCHASI, AFZALLIKLARI VA AMALIY AHAMIYATI. *ÂXEOPOT-KOMMYHHKâfljX TEXHOMrnmÂPH BÂ TEÏÏE KOMMYHHKÂ^ mÂPHHHr 3ÂMOHÂBHH MYÂMMOÏÏÂPH BÂ EHHMÏÏÂPH OHÏÏÂHH PECnYEmKÂ HÏÏMHH-TEXHHKÂHMYMÂHMHMHrMÂrbPY3ÂÏÏÂP TmflÂMH*, 2(6), 794.
24. Ahmadjonov, O., Abdullayev, A., Mamayusupov, M., & Umarjonov, O. (2021). Raqamli iqtisodiyotda boshqaruv muammolari. *Science and Education*, 2(10), 636-642.
25. Tursunboy o'g'li, N. J., & Axadjon o'g'li, A. A. (2023). O'ZBEKISTONNING JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZO BO'LIH UCHUN UZOQ YO'LI VA XITOY TAJRIBASI. *QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 1 (1), 43-47.
26. Axadjon o'g'li, A. A., & Tursunboy o'g'li, N. J. (2023). SANOATNING YAIMGA TA'SIRINI BAHOLASH. *QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 1 (1), 290-293.
27. Axadjon o'g'li, A. A., & Sabirovna, G. G. (2025). JSTGA A'ZO BO'LIHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI. *ZAMIN ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 1(5), 101-108.